

Kitaplar

Akademik çalışmalarda makaleler kadar olmasa da sıklıkla kullanılan diğerk bir kaynak da kitaplardır. Ancak akademik araştırmalarda yararlanılan kitapların akademik amaçla kaleme alınmış olmaları gerekmektedir.

Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak belli bir sahada yürütölen araştırma sonuçlarını içeren kitaplardan yararlanır. Kitaplar belirli konu başlıklarında genel bilgiler içerkir.

Bu açıdan konu ile ilgili genel kavramlar hakkında detaylı bilgi sahibi olunmak isteniyorsa kitaplara müracaat edilebilir. Araştırmacıların alanlarında güncel kalabilmeleri için çalışma konuları ile ilgili yayınlanan önemli kitapları takip etmeleri gerekmektedir.

Araştırmalar için yapılan literatür taramalarında da çalışma konusunda yayınlanan temel eser niteliğindeki kitaplardan mutlaka yararlanılmalıdır. Konuya ve yazının türüne göre değışmekle birlikte akademik kitapların kullanılan kaynaklar içindeki oranı tezlerde %15-20'ye, bilimsel makalelerde ise %10-15'e kadar çıkabilmektedir.

Kitaplar, alanında uzman araştırmacılar tarafından, uzun yıllar boyunca elde edilen tecrübe ve araştırmalar sonucunda hazırlanır ve belli yayın evleri tarafından çoğunlukla alanında uzman hakemlerin değerklendirmeleri sonrasında yayınlanır.

Kitaplardaki yazar sayısı da değışiklik gösterir. Bazı kitaplar tek yazara sahipken iki ve daha fazla yazarlı kitaplar da mevcuttur. Bazı kitaplarda ise farklı bölümler farklı yazarlar tarafından kaleme alınır ve kitap, alanında uzman olan akademisyenlerin editörlüğünde yayınlanır.

Bilimsel kitaplar, makalelerde olduğı gibi çoğunlukla üniversiteler, mesleki dernekler ve yayınevleri tarafından yayınlanır. Genellikle üniversitelerdeki öğretim üyeleri tarafından kaleme alınan kitapların yayınlanma süreci ile ilgili olarak farklı uygulamalar söz konusudur.

Kitaplar, yazarları tarafından bazen bütünüyle yazıldıktan sonra bazen de örnek bir bölümle birlikte öneri olarak yayınevlerine sunulur. Alanında uzman akademisyenlerden oluşank farklı editör ve hakemlerin değerklendirmelerinden sonra konu ile ilgili önemli bir boşluğu dolduracağı ve anlamlı büyüklükte bir hedef kitlesine sahip olduğı düşünölen eserler yayınlanmak üzere kabul edilir. Bazen de kitapların yazılması için editör ve yazarlar yayınevleri tarafından davet edilir.

Dergilerde olduğı gibi kitaplarda da son yıllarda elektronik yayınlara daha fazla ağırlık verilmektedir. Özellikle uluslararası pek çok yayınevi yayınladığı kitapları kâğıt ve elektronik ortamda sunmaktadır. Sadece elektronik ortamda sunulan kitaplar da her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Bu husus, kitaplara erişimi de kolaylaştırmaktadır.

Pek çok kitaba elektronik ortamda ücretsiz olarak ulaşılabilmekte, yeni yayınlanan kitapların ise elektronik formatta olanları kâğıt baskıya göre daha ucuza, aynı yayınevinden temin edilebilmektedir. Bazı yayınevleri kitap içindeki farklı bölümleri elektronik ortamda ayrı ayrı

satışa sunabilmektedir. Bu şekilde, tüm kitaba ihtiyaç duyulmadığı durumlarda kitabın belli bölümleri daha ucuza temin edilebilmektedir.

Yayınevleri ticari kuruluşlar oldukları için bir kitabı yayınlamadan önce kaç adet satış yapabileceklerini düşünürler. Daha fazla satış yapma potansiyeli bulunduğu için de ağırlıklı olarak üniversite ders kitaplarını tercih ederler. Ancak farklı disiplinlerde temel konu ve kavramları yüzeysel olarak anlatan ve çoğunlukla da metin içinde neyin nereden alındığını göstermeyen ders kitaplarından genel olarak akademik araştırmalarda yararlanılmaz. Bu nedenle akademik araştırmalarda yararlanılacak kitaplar tercih edilirken ders kitabı değil, araştırma sonuçlarını içeren kitaplar olmalarına dikkat edilmelidir.

Konferans Bildiri Kitapları

Konferanslarda sunulan bildirilerin basıldığı bildiri kitaplarından da akademik araştırmalarda kaynak olarak yararlanılmaktadır.

Bildiri kitapları konferanslarda çoğunlukla akademisyenler tarafından sunulan bilimsel araştırmaların tam metinlerinin yayınlandığı eserlerdir. Yayınlanmadan önce çoğunlukla bir veya birkaç editör tarafından kontrol edilen tam metinler araştırmacıların adı ile bildiriler kitabında yer alır.

Bildiri kitapları içerdiği bilgiler açısından tamamen akademiktir. Ancak çoğu zaman bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerde olduğu gibi dikkatli bir hakemlik sürecinden geçmedikleri için akademik araştırmalarda makaleler kadar yoğun kullanılmazlar.

Konferanslar alanla ilgili bilimsel gelişmelerin takip edilmesi, aynı alanda çalışma yapan akademisyenlerin bir araya gelmesi ve ileriye yönelik olarak farklı ortak çalışmalar için zemin hazırlamak için üniversite, dernek ve kurumlar tarafından organize edilir. Konferanslarla ilgili tüm detaylar öncelikle Web sayfalarından duyurulur.

Konferansta sözlü veya poster şeklinde sunum yapmak isteyen araştırmacılar, istenilen bilgilerle birlikte konferansa genellikle elektronik ortamda açılan kayıt formları aracılığı ile kayıt yaptırırlar. Konferans bilim komitesi tarafından kabul edilen bildiriler konferansta yazarlar tarafından sunulur. Konferansta sunulan bildiriler bazen özet olarak, bazen de bildiriler kitabında tam metin olarak yayınlanır.

Bazı konferanslarda ise sunulan bildiriler arasından seçilenleri farklı dergilerde yayınlanmak üzere kabul edilebilmektedir.

Başvuru yapan herkesin sunum yapmak için kabul edildiği bu konferans yaklaşık beş gün sürmekte ve konferansta sunulan bildirilerin özetleri elektronik ortamda yayınlanmaktadır.

Tezler

Makale ve kitaplar kadar yaygın olmasa da yüksek lisans ve doktora tezleri de akademik araştırmalarda kullanılır.

Tezler bütünüyle akademik çalışmalardan oluşur. Tezler öğrencilere belli konularda bilgi ve beceri kazandırmayı, ancak bundan da önemlisi akademik araştırma yapma yeterliliği sağlamayı hedeflemektedir.

Her biri özgün konularda akademik araştırmaları içerse de tüm tezlerde ortaya çıkan sonuçlar alanla ilgili yeni bir durumu, fikri veya analizi ortaya koymayabilir. Bundan dolayı, akademik araştırmalarda özellikle yüksek lisans tezlerinin kullanılmasında dikkat edilmelidir.

Tezlerden bir makale veya kitap üretilmişse akademik araştırmalarda doğrudan tezlerin kullanılması yerine yayınlanmış eserlerden yararlanılması daha uygundur.

Tezler gerek duyulduğunda akademik çalışmalarda kaynak olarak kullanılır. Ancak bunun sayısı tezlerde biraz daha fazla olmakla ve konudan konuya değişmekle birlikte makaleler için bir ikiyi geçmemektedir.

Tezler 10-15 yıl öncesine kadar sadece çıktı halinde enstitülere teslim edilmekteydi. Bu durum tezlere ulaşmak için ilgili üniversitelere gidilmesini zorunlu kılmaktaydı. Ancak günümüzde Türkiye’de de uygulanan sistemle tüm yüksek lisans ve doktora programlarında tamamlanan tezler elektronik ortamda başta üniversitelerde, sonrasında ise yüksek öğretimle ilgili belli başlı kurumlarca arşivlenmekte ve İnternet ortamında kullanıcıların erişimine sunulmaktadır. Türkiye’deki tezlerin elektronik ortamdaki bir kopyaları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’ne gönderilmektedir. Yazarları tarafından çoğaltılması ve yayımı için izin verilen tezlerin tam metinleri pdf formatında bu merkezden erişime açılmaktadır (<http://tez2.yok.gov.tr/>). Ulusal Tez Merkezi’nden Türkiye’deki tüm enstitülerce tamamlanmış olan tezler hakkında; yazar, tez adı ve farklı anahtar kelimeler kullanılarak sorgulama yapılabilmekte, tezlerin Türkçe ve İngilizce özetlerine ulaşılabilir. Gerekli üyelik işlemi tamamlandıktan sonra erişime açık ise tezlerin tam metinleri de aynı Web sayfasından incelenebilmektedir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin tez konuları ile ilgili Türkiye’de daha önce yapılan tezlerin olup olmadığını Ulusal Tez Merkezi’ne ait İnternet sayfasından kontrol etmeleri faydalı olacaktır.

Bunun dışında, farklı ülkelerde tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezlerini arşivleyen ve İnternet ortamında kullanıma açan uluslararası firmalardan yararlanılabilir. ProQuest bunlardan biridir (<http://www.proquest.co.uk>). ProQuest’e ait hizmetlerden biri yüksek lisans ve doktora tezi tam metin kılavuzudur. İnternet ortamında hizmet veren bu kılavuz ile çok farklı alanlarda ve ülkelerde tamamlanmış olan milyonlarca tezin tam metinlerine erişim sağlanabilmektedir. Ücretli üyelik sistemi ile erişilebilen bu sisteme her yıl binlerce yeni tez ilave edilmektedir.

Ansiklopedi ve sözlükler

Çok yaygın olarak kullanılsa da akademik araştırmalarda yararlanılan kaynaklardan bir diğeri de ansiklopedilerdir.

Ansiklopedilerden daha çok konunun genel tanımı ve alt dallarını öğrenmek için yararlanılır. Ancak ansiklopedilerin kaynak olarak kullanılmasında çok dikkatli olunmalıdır. Belli kurumlar tarafından yayınlanan, içindeki maddeleri alanında uzman kişiler tarafından yazılan ve yazarları belli olan yayınlanmış ansiklopediler kaynak olarak kullanılabilir. Ancak Wikipedia gibi herkesin bilgi girişı yapabileceği, uzman kontrolü olmadan yazılan, yazarların kim olduğu belli olmayan ve içeriği sık sık değiştirilen İnternet ortamındaki ansiklopedilerin akademik çalışmalarda kullanılması uygun değildir.

Sunmuş oldukları verilerin kaynağı ve güvenilirliği ile ilgili sorunlardan dolayı İnternet ortamında hizmet veren Wikipedia ve benzeri ansiklopedilerin tez ve makaleler bir yana, lisans düzeyindeki ödev ve projelerde dahi kullanılması kabul edilmemektedir.

Özel alanlarla ilgili olarak hazırlanan ansiklopedilerin akademik çalışmalarda kullanılması daha yaygındır.

Araştırma konularında alanla ilgili temel kavramları öğrenmek ve farklı referanslara ulaşabilmek için sözlüklerden de yararlanılabilir.

KAYNAK:

Ali Demirci, Cođrafya Araştırma Yöntemleri: Literatür Taraması s:73-107